

HÁLÓZAT AZ INFORMÁCIÓS TÁRSADALOM TANÍTÁSÁÉRT – EGY NEMZETKÖZI PROJEKT TAPASZTALATAI

NETWORK FOR TEACHING INFORMATION SOCIETY – EXPERIENCES OF AN INTERNATIONAL PROJECT

Pintér Róbert

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Információs Társadalom- és Trendkutató Központ

Összefoglaló

A NETIS (Network for Teaching Information Society – Hálózat az információs társadalom tanításáért) konzorcium célja, hogy a két évig tartó (2006-2008) projekt keretében az európai uniós Leonardo da Vinci program támogatásával kifejlesszen egy tanmenetet és a hozzá szükséges tananyagokat, valamint módszertant. Az így elkészülő kurzus bevezetést nyújt az információs társadalom témakörébe, elsősorban az első diploma megszerzése előtt álló, felsőfokú tanulmányaikat végző diákok számára.

A projekt célja, hogy fejlessze a diákok, tanárok valamint kutatók felkészültségét és képességeit a széles körben hozzáférhetővé tett, innovatív e-learning tananyagának segítségével. A projekt tagjai moduláris szerkezetben tervezték meg a tananyagot, és előnyt kovácsolnak a NETIS nemzetközi jellegéből, amely elősegíti, hogy megbízható és széles körben (különböző oktatási rendszerekben) adaptálható tartalom jöjjön létre. A projekt tagjai bíznak abban, hogy ezen eszközök segítségével növekszik a részt vevő hallgatók illetve oktatók tudatossága az információs társadalom mindennapokra gyakorolt hatásának megértésével kapcsolatban.

Kulcsszavak

Hálózat az információs társadalom tanításáért (NETIS), információs társadalom, hálózati tanulás

Abstract

NETIS (Network for Teaching Information Society) is a consortium, the aim of which is to develop a course as part of a two-year programme (2006-2008), with the support of the European Union funded Leonardo da Vinci Programme. The course prepared by NETIS is designed to provide an introduction to the information society studies mainly for undergraduate students.

The project aims to improve the skills and competences of students, teachers and researchers by developing a widely accessible, innovative e-learning course on the information society. We use a modular course-design and take advantage of international synergies to produce adaptable, reliable contents. Through applying these means NETIS expects to increase the participants' awareness and reflections on the impact of the information society on everyday life.

Keywords

Network for Teaching Information Society (NETIS), information society studies, networked learning

1. A NETIS projektről röviden

A 2006-2008 között az Európai Unió Leonardo da Vinci programjának támogatásával futó „Hálózat az információs társadalom tanításáért” (*Network for Teaching Information Society, NETIS*) projekt célja egy oktatási program kidolgozása az információs társadalommal kapcsolatos ismeretek tanítására az alapképzésben résztvevő egyetemi és főiskolai hallgatók számára.¹ A kezdeményezés eddigi egyik legfontosabb eredménye az „Információs társadalom – az elmélettől a politikai gyakorlatig” című tankönyv kidolgozása volt, amely az Új Mandátum és a Gondolat kiadó közös gondozásában 2007-ben magyarul, majd 2008 tavaszán angolul is megjelent, görög nyelvű kiadása 2008 őszén várható. A tankönyv mellett – amely nyomtatott formában, valamint e-learning céljára a Moodle keretrendszerben online hozzáférhető² és CD változatban is napvilágot lát –további kiegészítő anyagok is készülnek: folyamatban van egy ország-tanulmányokat, a kurzuson résztvevő diákok hozzájárulásait és a projekt munkatársainak tanulmányait tartalmazó szöveggyűjtemény összeállítása. A projekt résztvevői³ és a „kívülről” hozzájuk csatlakozó oktatók az elkészült tananyagok felhasználásával 2007 őszétől kezdve több hagyományos és elektronikus kurzust is tartottak Angliában, Észtországban, Görögországban, Magyarországon és Szlovákiában. A nemzetközi együttműködéssel előkészített kurzus moduláris szerkezete lehetővé tette a tartalom rugalmas adaptálását a különböző oktatási rendszerekhez.

A NETIS csapata a projektet és az eddig szerzett tapasztalatokat önálló panel keretében mutatta be a görögországi Halkidiki félszigeten 2008 májusában rendezett 6. Nemzetközi Hálózati Tanulási Konferencián (*6th International Conference on Networked Learning*), a következő témák kiemelésével: oktatási módszerek a hálózati tanulásban résztvevő hallgatók visszajelzéseinek tükrében (Sadler-Kalvet, 2008), a projekt során szerzett oktatói tapasztalatok (Bessenyei és Stoffova 2008), valamint a projekt (inter)kulturális vonatkozásai (Siakas 2008). Jelen cikk az ehhez a bemutatkozáshoz készített angol nyelvű ismertető kis mértékben átdolgozott és lerövidített magyar változata.⁴

2. Oktatási anyagok

1.1. Tankönyv: „Információs társadalom – az elmélettől a politikai gyakorlatig”

Az utóbbi tíz évben az Európai Unió sokkal nagyobb figyelmet fordított az információs társadalom kiépítésére, mint bármikor ezt megelőzően. A témához csatlakozó politikai programok és gazdasági fejlesztési projektek mellett számos izgalmas kutatás folyt az Európai

¹ A NETIS projekt anyagai hozzáférhetők az interneten is (elsősorban angol nyelven): <http://www.ittk.hu/netis>.

² A kurzus Moodle rendszere ingyenes regisztrációt követően szabadon használható, ld. <http://netis.nyne.hu>.

³ A NETIS konzorcium partnerei:

- Konzorcium-vezető: Információs Társadalom- és Trendkutató Központ (ITTK), Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Budapest
- Észtország: Praxis Center for Policy Studies, Tallinn
- Görögország: Department of Informatics, Alexander Technological Educational Institute, Thessaloniki
- Magyarország: Információs Társadalom Oktató és Kutató Csoport, Nyugat-magyarországi Egyetem, Sopron
- Olaszország: SCIENTER, Bologna
- Szlovákia: Selye János Egyetem, Komárom
- Egyesült Királyság: School of Computing Science, Middlesex University, London.

⁴ A tanulmány teljes terjedelmében az Információs Társadalom folyóirat 2008/3-as számában jelenik meg.

Unió tagországaiban, és kifejezetten ehhez a területhez kapcsolódó kutatási programok indultak el. Ugyanakkor mindennapjainkban is egyre inkább érezhető, hogy információs társadalomban élünk. Ennek következtében az információs társadalommal kapcsolatos ismeretek helyet kaptak számos ország felsőoktatási tanmeneteiben is. A fiatal szakemberek számára azonban sokszor nehéz eligazodni ezen a területen. A jelenleg elérhető képzés elégtelensége mellett a nehézségeket csak fokozza az ide sorolható jelenségek hihetetlen részletgazdagsága, a technológiától kezdve a társadalom összetett kulturális, gazdaság és politika változásaiig. Mivel az információs társadalom kihívásai az élet valamennyi szférájában és a társadalom minden alrendszerében – például a kultúrában, az oktatásban és az egészségügyi ellátásban, hogy csak néhányat emeljünk ki – érzékelhetők, nyugodt szívvel kijelenthetjük, hogy valamennyi felsőoktatási intézményben szükséges a kapcsolódó folyamatok megértéséhez szükséges tudással felvértezni a hallgatókat. Így ha az információs társadalomhoz köthető dilemmákkal, kérdésekkel találkozunk, képesek lesznek azokat a frissen szerzett tudás segítségével felismerni és alkalmazni a megtanult ismereteket.

A NETIS projekt célja nem kevesebb, mint egy olyan általános kurzus kialakítása, amely betöltheti ezt a szerepet és bevezetést nyújthat az érdeklődők számára az információs társadalom világába. Távlati célkitűzésünk, hogy olyan európai szintű modell-kurzust hozzunk létre, amely az oktatási anyagokon túl képes becsatornázni a hallgatói visszajelzéseket, valamint a kísérleti kurzusokban részt vevő oktatók meglátásait is.

Természetesen nemcsak a diákok, hanem a téma iránt érdeklődő oktatók és kutatók, sőt az egyes területek szakértői is profitálhatnak egy ilyen tankönyvből és a hozzá készülő módszertani leírásokból. Mivel a tankönyv moduláris szerkezetű – minden fejezet önálló egység, amely önmagában és a teljes tankönyv részeként is értelmezhető –, nem szükséges az elejétől a végéig elolvasni. A könyv 13 fejezetet tartalmaz, a következő témákban:

- az információs társadalom fogalma, elmélete és története,
- a technológia és a társadalom kapcsolata,
- hálózati társadalom és hálózati gazdaság,
- térhasználat és társadalmi viszonyok,
- az innováció és a kutatás-fejlesztés növekvő szerepe a gazdaságban és a társadalomban,
- szabályozási és jogi kérdések,
- az Európai Unió információs társadalmi stratégiája,
- e-kormányzat és e-adminisztráció,
- digitális szakadék és e-befogadás,
- digitális kultúra, a kulturális örökség digitalizációja, információs írástudás,
- e-oktatás, élethossziglani tanulás.

Egy korlátozott terjedelmű tankönyv természetesen nem foglalkozhat minden releváns kérdéssel az adott területen. Ezért a könyv elsősorban az elméleti alapok megteremtését célozza, és a tárgy politikai összefüggéseit igyekszik megismertetni a hallgatókkal. Az utóbbi szempont érvényesítésére hangsúlyos szerepet kaptak benne az információs politika, a digitális esélyegyenlőség, az e-kormányzat és a digitális kultúra kérdései.

Fontos kiemelni, hogy a kurzus elsősorban társadalomtudományi nézőpontból tárgyalja az egyes témákat, ugyanis az információs társadalom más, összetett nézőpontokból is tanulmányozható lenne, nagyobb hangsúlyt helyezve a fejlemények politikai, gazdasági, kulturális vagy technológiai vetületeire. Annak érdekében, hogy a könyv minél szélesebb

körben legyen használható, tudatosan alkalmaztunk tágabb, általános megközelítést, hogy ne csak szociológusok, kulturális antropológusok, kommunikációkutatók vagy művelődésszervezők forgathassák haszonnal a könyvet. Ez az általános szemlélet arra is lehetőséget ad, hogy az így megszerzett alapokra később különböző szakirányú kurzusok épülhessenek, immár az adott szakokon tanuló diákok speciális tudásigényét kielégítve.

1.2. Szöveggyűjtemény: 'Színes információs társadalom'

A kurzus tankönyvével párhuzamosan a projekt munkatársai hozzáálltak egy szöveggyűjtemény elkészítéséhez is, amely tartalmazza többek között a résztvevő országok információs társadalmáról készített ország-jelentéseket, továbbá a projektben közreműködő kutatók egyéni érdeklődésének mélyfúrászerű bemutatását is lehetővé teszi (esettanulmányok, háttérelmézések, esszék formájában), valamint tanulmányokat közöl a legtehetségesebb diákok tollából. Ez a könyv, amely csak elektronikus formában lát napvilágot, szintén oktatási anyagként szolgál. Előreláthatólag 25-30 fejezetből fog állni, és a projekt záróakkordjaként 2008 késő őszen jelenik meg – így itt most csak a részletes tartalmi tervekről számolhatunk be.

Országjelentések: az információs társadalom fejlesztése nemzeti szinten

A szöveggyűjtemény hat úgynevezett ország-jelentést tartalmaz a NETIS projektben résztvevő hat ország információs társadalmának jelenlegi fejlettségéről. Minden jelentés közel azonos szerkezetben készül el, ami lehetővé teszi az egyes országok teljesítményeinek összehasonlítását. Az egyes jelentések az adott ország nyelvén kívül angolul is elérhetőek lesznek.⁵

A jelentések készítése során minden esetben az utóbbi tíz év során történetekre koncentráltunk, mintaként a projektet vezető BME-ITTK által készített, 2007-ben publikált „Kék Notesz” szerkezetét véve alapul (ld. Kék Notesz 2007). Az ország-jelentések felépítése ennek megfelelően a következőképpen alakult:

- Tartalomjegyzék
- (Vezetői) összefoglaló
- Bevezetés
- Számok (fontos statisztikai adatok az IKT infrastruktúráról, számítógép- és internet-használatról stb.)
- Információs társadalmi politika
- E-kormányzat
- Információs társadalom és gazdaság
- Digitális kultúra
- Oktatás és K+F
- Ajánlások – kiemelt kutatási kérdések az információs társadalom témakörében
- Bibliográfia

⁵ Az Információs Társadalom folyóirat 2008/3-ik számában megjelenés alatt van a görög és az észt ország-jelentés magyar fordítása. Ez a folyóiratszám egyébként a NETIS projekttel foglalkozó tematikus szám.

Az elkészült ország-jelentések alapján összehasonlító összegzés is készül, amely a hat ország hasonlóságait és különbözőségeit veszi számba az információs társadalom legutóbbi tízéves fejlődésének tükrében.

A projekt résztvevőinek tanulmányai

A NETIS-ben résztvevő partnerek az előzetes tervek szerint a következő témákban közölnek tanulmányokat a szöveggyűjteményben: az információs társadalom történetisége, e-oktatás (e-learning 2.0 tapasztalatok, oktatási keretrendszerek – LMS, szimuláció az e-oktatásban), szociolingvisztika és IT, digitális televíziózás, e-befogadás, e-szavazás, hálózati tudástranszfer, az információs társadalom kulturális vonatkozásai, IKT és vidék, sokszereplős online szerepjátékok (MMORPG) és identitás, identitás-lopás a népszerű mozifilmekben, hiperlokális információk.

A szöveggyűjteményben a fentiekén kívül megtalálható lesz egy külön melléklet, amely az információs társadalommal kapcsolatos statisztikai kimutatásokat, bibliográfiát, szöveget és a további kutatások szempontjából releváns forrás-jegyzéket fogja tartalmazni.

A diákok tanulmányai

A NETIS projekt 2007 októberében közzétett egy felhívást diákok számára, hogy készítsenek a szöveggyűjteményben publikálható tanulmányokat. A felhívás sikeresnek bizonyult: négy országból húsz absztrakt érkezett be, összesen 16 diák és fiatal kutató tollából. Nemcsak az első diploma megszerzése előtt álló nappali tagozatos hallgatók, hanem doktoranduszok és más fiatal kutatók is jelentkeztek a felhívásra. A beérkezett absztraktok adatai:

- Öt absztrakt érkezett Görögországból, mindegyik Thesszalonikiból, a projekt görög partnerintézményétől (Nagy Sándor Műszaki Egyetem – Alexander Technological Educational Institute, ATEI). Az absztraktok témái: e-bűnözés, kulturális örökség, e-egészségügy, intelligens kártyák, e-kereskedelem.
- Tizenkét absztraktot kaptunk Magyarországról (melyek közül az egyikhez beküldője már a kész tanulmányt is csatolta). Témáik: oktatás, társadalmi hálózatok, digitális szakadék, az internet szabályozása, digitális kultúra.
- Két absztrakt érkezett Olaszországból, a virtuális identitás, illetve a hozzáférés (*accessibility*) témájában.
- Végül egy absztraktot küldtek be a Middlesex Egyetemről, Londonból, amely a képzés és az e-befogadás kapcsolatával foglalkozott.

Elképzeléseink szerint minden diák, aki igényli, tutori segítséget kap: választhat a projekt-konzorcium erre vállalkozó munkatársai közül, akik segítik a kutatásban és a tanulmány megírásában. A legjobban sikerült tanulmányok megjelennek a szöveggyűjteményben, és támogatni fogjuk folyóiratokban való közlésüket is.

3. Tanári tapasztalatok

1.3. Alapvető információk a NETIS kurzus tanításáról

A NETIS projekt keretében eredetileg négy országban (Angliában, Görögországban, Magyarországon és Szlovákiában) terveztünk kísérleti oktatást, majd a 2007/2008. tanév második szemeszterében csatlakozott ezekhez Észtország is. A tanítás folyamán sor került hagyományos frontális órákra, kevert (online és tradicionális) módszerek alkalmazására, valamint a tananyag kizárólag online történő feldolgozására is. Voltak kötelező és választható óráink, tanítottunk kis és nagy csoportokban, tartottunk szemináriumokat és előadásokat: mindezek révén nemcsak az egyes országok közötti interkulturális összevetésekre, hanem a módszerek összehasonlítására is lehetőségünk nyílik a projekt zárásáig.

1.4. A tanári és kutatói igények felmérése

A tanítás megkezdése előtt, 2007 májusa és szeptembere között mindegyik résztvevő országban személyes interjút készítettünk a témával foglalkozó kutatókkal és oktatókkal.

1. táblázat: A tanárokkal és kutatókkal készült interjúk

Ország	Interjúk száma
Észtország	5
Görögország	6
Magyarország	7
Olaszország	8
Szlovákia	6
Egyesült Királyság	10 ⁶

Észtországban egyértelműen nagy igény mutatkozott az információs társadalom témájában készült tanítási anyagokra. Bár a legfontosabb szakirodalmi források (pl. Webster 1995; Castells 2005[1996], 2006[1997], 1998) hozzáférhetőek, további anyagok elérhetővé tétele igen hasznosnak bizonyulhat. Az észt oktatók és kutatók a kevert megoldások alkalmazását javasolták elsődleges tanítási módszerként, de jó ötletnek találták annak kipróbálását is, hogy az előadásokat rögzítsék és online is hozzáférhetővé tegyék a hallgatók számára. A Moodle mint e-learning keretrendszer nagyon népszerű Észtországban, a tanulók és a tanárok körében egyaránt. A Tallini Műszaki Egyemen például bevett eljárás, hogy a hagyományos kurzusok is Moodle támogatással futnak, és a diákok nagyon kedvelik ezt a megoldást.

A görög interjúalanyok azt emelték ki, hogy az információs társadalommal foglalkozó könyvek többnyire vagy társadalomtudományi, vagy pedig informatikai nézőpontból mutatják be a témát. Reményüket fejezték ki, hogy a NETIS esetében multidiszciplináris és multikulturális könyv készül, amely képes áthidalni a szakadékot a kétféle szemlélet között. Ennek eredményeként várható, hogy változatosabb összetételű, népesebb célcsoportot tud megszólítani az anyag, beleértve a társadalomtudományi, gazdasági és műszaki érdeklődésű

⁶ A brit eredményekről sajnos még nem készült részletes jelentés.

olvasókat egyaránt. A megkérdezettek azt várták a NETIS projekttől, hogy a kevert oktatási módszerekkel jó eredményeket lehet elérni, elsősorban azért, mert a tanár így képes az adott diákok számára releváns témákat kiemelni, másodsorban pedig azért is, mert az e-learning rendszer lehetővé teszi a feladatok naprakész ellenőrzését.

A *Magyarországon* készített interjúk eredményeit összegezve elmondható, hogy az információs társadalmat kutató és az ezzel kapcsolatos ismereteket tanító kollégáknak tetszett a tankönyv koncepciója, ugyanakkor saját kutatási érdeklődésüknek megfelelően további témák fontosságát hangsúlyozták. Mindez arra is felhívja a figyelmet, hogy az információs társadalom kutatása az intézményesülés kezdetén tart, s ebben a folyamatban egy ilyen tankönyv fontos szerepet tölthet be.

Az információs társadalom kialakulásával összefüggő jelenségek kutatásával és az ilyen tárgyú ismeretek oktatásával foglalkozó *olasz* szakértők azt emelték ki, hogy az elmúlt néhány évben nagy előrehaladás történt, de ahhoz még sokat kell tenni, hogy nemzeti szinten kielégítő és egységes legyen a helyzet. Az egyetemek nincsenek „teljesen” felkészülve arra, hogy az információs társadalom legfontosabb kihívásaira választ adjanak: az új ismereteknek és készségeknek a tantervekbe való beillesztésével szemben minden szinten nagy az ellenállás az oktatók és a tanárok részéről. Míg a diákok már aktívan integrálódtak az információ korának világába, az egyetemek az informatizálódás folyamatait kényszerként vagy zavaró tényezőként élik meg, ahelyett, hogy meglátnák benne a lehetőséget önmaguk szerepének újragondolására. Éppen emiatt lehet érdekes ez a tankönyv regionális szinten nemcsak az oktatásban dolgozó szakemberek, hanem a helyi politikai döntéshozók számára is. Az interjúalanyok azt javasolták, hogy a könyv a lehető legszélesebb felhasználói kör elérése érdekében egyszerű, könnyen érthető nyelvezeten íródjon. A kurzus modulokra osztása szerintük lehetővé teszi mind a diákok, mind a tanárok számára, hogy érdeklődésüknek megfelelően válogassanak a fejezetek közül. Végül azt javasolták az olasz megkérdezettek, hogy a kurzust fejlesszük tovább és minden oktatási szinten tegyük elérhetővé és felhasználhatóvá.

Szlovákiában a diákok jól ismerik az internetet és a számítógépeket, és az online források felhasználása fontos szerepet játszik az oktatásban és a tanulásban. A tankönyvet örömmel fogadták azok a diákok is, akik korábban azt jelezték, hogy a nyomtatott verzióval szemben az online formát részesítik majd előnyben. Az oktatók itt is a kevert oktatási módszerek alkalmazását javasolták, bár az interjúalanyok kipróbálandónak tartották az előadások rögzítését is. A NETIS projektben is használt Moodle rendszer igen népszerű Szlovákiában mind a diákok, mind a tanárok körében. Több egyetemen bevezették azt a gyakorlatot, hogy a hagyományos órák tanyagát is elérhetővé teszik a Moodle rendszerben, és a diákok nagyon pozitívan viszonyulnak ehhez az oktatási formához.

Az oktatókkal és kutatókkal készült interjúk tapasztalatait összegző jelentés ugyan még nem készült el, de már most is kijelenthető, hogy a válaszadók nyitottak a NETIS-hez hasonló projektekre és a jövőben fel kívánják használni a projekt anyagait és módszertani ajánlásait.

4. Tanári naplók az oktatásról

A NETIS projektben résztvevő oktatók közreműködnek a tanítás során szerzett tapasztalatok összegyűjtésében is. Minden oktatót megkértünk, hogy vezessen tanári naplót, illetve megadott rendszer szerint rögzítse benyomásait minden óra után. A kurzusnaplók első

bejegyzése mindenütt tartalmazta a félévvel kapcsolatos általános információkat. Ezek közé tartozott az egyetem vagy főiskola neve, ahol a kurzus folyt, a kurzusra feliratkozott diákok száma és szakiránya, az oktatás fő módszere (például előadás vagy szeminárium), a kurzus jellege (kötelező vagy választható), továbbá a kurzus időbeosztása, az első és utolsó óra ideje, a számonkérés formája stb.. Az utolsó bejegyzés összegezte az oktatási tapasztalatokat, bemutatva a legfontosabb eredményeket, és a tanárnak az alkalmazott oktatási módszerekkel kapcsolatban tett javaslatait.

Az egyes órákra vonatkozó rövid bejegyzések tartalmazzák az adminisztratív jellegű információkat, rögzítik a tanár benyomásait és érzéseit, leírják a diákok és a tanár közötti interakciókat, valamint a diákoktól a tananyaggal, illetve az alkalmazott módszerekkel kapcsolatban érkező visszajelzéseket. Miután a diákok is minden órát értékelnek az általuk kitöltött kérdőíveken, lehetőség nyílik a tanárok és diákok tapasztalatainak összevetésére.

- Az egyes órákra vonatkozó tanári napló felépítése:
- Ki tartotta az órát (volt-e meghívott előadó)?
- Hol volt az óra (rendhagyó helyszínen folyt-e az óra)?
- Az óra értékelése tízfokú skálán, az „osztályzat” indoklása
- A tanár érzései és benyomásai az órával kapcsolatban (és az ebből fakadó módszertani javaslatok)
- A megjelent diákok száma és neve (ha volt katalógus), a legaktívabb diákok kiemelése
- A diákok által feltett kérdések
- A tananyaggal kapcsolatos visszajelzések
- A diákok közötti interakciók
- A tankönyvből felhasznált kérdések és „kreatív szituációk”
- Egyéb kérdések és a diákoknak kiadott feladatok

A tanári naplók alapján a NETIS projekt csapata módszertani jelentést készít az e-learning alapú multikulturális hálózati tanulásról. Ez a jelentés és az így megosztott tapasztalatok hasznosak lehetnek nemcsak az információs társadalommal foglalkozó tárgyak oktatói, hanem bármely más, a felsőoktatásban dolgozó oktató számára is.

5. Összegzés

A célcsoport-vizsgálatoknak és az oktatás során végzett felméréseknek köszönhetően a NETIS projektben képesek vagyunk leírni a diákok és a tanárok elvárásait, tapasztalatait és benyomásait. Ennek alapján módszertani tanácsokat tudunk adni azzal kapcsolatban, hogyan lehet a tankönyvben foglalt ismereteket a leghatékonyabban tanítani, hogyan célszerű általában az információs társadalommal foglalkozó tárgyakat tanítani, hogyan lehet kevert oktatási módszereket alkalmazni a Moodle rendszer felhasználásával, és végül milyen lehetőségeket biztosít és milyen problémákat vet fel a hálózati tanulás megvalósítása, együttműködésben más tanárokkal és külföldi diákokkal.

A NETIS projekt alkalmat ad annak a kipróbálására is, hogy ilyen jellegű oktatási anyagokat és tanmeneteket hogyan lehet adaptálni különböző országokban. A tapasztalatokból levonható következtetések nemcsak az információs társadalom jelenségekörének kutatói és oktatói számára lehetnek hasznosak, hanem minden tanár számára,

aki e-learning eszközök felhasználását tervezi vagy a kevert oktatási módszerek kipróbálásán töri a fejét, a hálózati tanulással kapcsolatos elgondolásai vannak, vagy be kíván kapcsolódni az ezen a téren folyó nemzetközi együttműködésbe, esetleg új kezdeményezések révén is.

Irodalomjegyzék

- [1] Bessenyei, I. & Stoffa, N. (2008). Information Society Studies in Practice – a Networked Learning Case Study: Experiences of Teachers in NETIS project. Paper for 6th Networked Learning Conference, Halkidiki, 5-6th May 2008.
- [2] Kék Notesz 2007 (2007): *A 8. Internethajó helyzetjelentése*. Közreadja: az eWorld és az ENAMIKÉ. 2007. április 19. Készítette a BME-UNESCO Információs Társadalom- és Trendkutató Központ és a GKIE NET Kft. kutatócsoportja http://internethajo.hu/media/Internethajo_Kek_Notesz_2007.pdf [Utoljára letöltve 2008. június 30.].
- [3] Castells, Manuel (2005[1996]): *A hálózati társadalom kialakulása – Az információ kora I*. Gondolat–Infonia, Budapest
- [4] Castells, Manuel (2006[1997]): *Az identitás hatalma – Az információ kora II*. Gondolat–Infonia, Budapest
- [5] Castells, Manuel (2007 [1998]): *Az évezred vége – Az információ kora III*. Gondolat–Infonia, Budapest.
- [6] Pinter, R. & Rab, A. & Szekely, L. (2007). Student Survey Report. *NETIS Project Report*. http://www.netisproject.eu/doc/NETIS_students_survey_report_final.pdf [viewed 6 January 2008].
- [7] Sadler, C. – Kalvet, T. (2008). Information Society Studies in Practice – a Networked Learning Case Study: student needs and feedbacks in NETIS project. Paper for 6th Networked Learning Conference, Halkidiki, 5-6th May 2008. Magyarul lásd: Chris Sadler – Tarmo Kalvet: Információs társadalmi ismeretek tanulása a gyakorlatban. Esettanulmány a hálózati oktatásról: hallgatói igények és visszacsatolás a NETIS projektben. Információs Társadalom 2008/3.
- [8] Siakas, K. (2008). A Distributed Multicultural Network for Teaching Information Society: Cultural Diversity Aspects. Paper for 6th Networked Learning Conference, Halkidiki, 5-6th May 2008. Magyarul lásd: Kerstin V. Siakas: Megosztott multikulturális hálózat az információs társadalom tanításáért: a kulturális sokféleség szempontjai. Információs Társadalom 2008/3.
- [9] Webster, F. (1995). *Theories of the Information Society*. London and New York: Routledge.